

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1978

BRNO 1980

cháží v horní části mírného východního a jihovýchodního svahu, nad silnicí Bystrc-Žebětín. Na mapě 1:5000/Tišnov 1-8/jde o prostor v okolí místa, určeného souřadnicemi 11 cm od J.s.č. a 14 cm od Z.s.č.

Na skrytých plochách jsme zjistili sídlištní objekty kultury s moravskou malovanou keramikou, z nichž jsme zkoumali 24 objektů. Objekty byly různých tvarů a velikostí, většinou se jednalo o kruhové či oválné jámy, v jednom případě jsme prozkoumali větší hliník o rozměrech 6 x 11 metru. Skrývka provedená zemními stroji, neumožnila zachytit případné kúlové jámy.

Z nálezů jsme získali především nemalovanou a malovanou keramiku, dále zvířecí kosti, uhlíky, mazanici a štípanou a hlazenou kamennou industrii.

Na podkladě získaného keramického materiálu lze předběžně zařadit zjištěné objekty na sklo - nek fáze 1b.

Rettungsgrabung einer Siedlung der Kultur mit mährischer bemalter Keramik in Brno - Bystrc / Bez. Brno - město/. Beim Aufbau der Siedlung Bystrc II wurde eine Siedlung mit mährischer bemalter Keramik gestört. Bei der Rettungsgrabung wurden 24 Objekte mit einem Material untersucht, das man vorläufig an die Neige der Phase 1b einreihen kann.

NÁLEZY ZUHELNATĚLÉHO DŘEVA Z BRNA - BYSTRCE

/okr. Brno - město /

Emanuel Opravil, A Ú ČSAV Brno

Ačkoliv jsou archeologické nálezy z mladší doby kamenné v našich zemích velmi hojné a dosti hustě pokrývají staré sídelní oblasti, počet lokalit se zachovanými /respektive nalezenými/zbytky zuhelnatělého dřeva je relativně velmi malý¹. Vzhledem k tomu, že neolit v našich zemích končil okolo roku -4000 př.n.l.², je potom značný zájem paleobotaniků o veškeré rostlinné zbytky z tohoto období pochopitelný. Pro upřesnění rekonstrukce vývoje květeny ve středním holocénu v nižších polohách poskytují obzvláště cenný materiál. Kultura s moravskou malovanou keramikou, kam náleží uhlíky z Brna - Bystrce, spadá podle Ložkova³ stratigrafického schématu holocénu na konec atlantiku, což je v klasickém členění Firbasové⁴ teprve starší atlantikum. Toto charakterizuje vlhké a teplé klima se suchým výkyvem na konci období⁵, které by zhruba odpovídalo časovému rozpětí /nebo aspoň část/ kultury s moravskou malovanou keramikou. Průměrná roční teplota byla v té době až o 3°C vyšší než jsou recentní průměry. Ve struktuře květeny nižších poloh včetně podhůří představovaly doubravy nejrozšířenější vegetační formaci, k níž nenalzáme recentní obdobu.

Nálezy rostlinných zbytků z objektů kultury moravské malované keramiky jsou zajímavými doklady o vzhledu a struktuře vegetace na konci jednoho dlouhého období vývoje lidské společnosti, kdy středoevropskou krajinu poznamenala činnost prvních zemědělců. Tito vyhledávali, osidlovali a vzdělávali plochy s pokryvem spraší, pro zemědělství neobvyčejně vhodnými. Tyto spraše byly porostlé teplomilnými doubravami a proto není divu, že také v nálezech figuruje převážně zuhelnatělé dřevo dubu.

Rovněž sídliště v Brně-Bystrci se nachází na spraších, které byly koncem staršího atlantiku a počátkem mladšího atlantiku⁶ porostlé lesy s převládajícím dubem. Na tomto nalezišti se podařilo zachránit několik mimořádně velkých zlomků zuhelnatělého dřeva dubu, které pocházelo ze silných kmenů. Mimo ně však byly v některých vzorcích i drobné zlomky z tenkých dubových větvíček.

Přehled nálezů zuhelnatělého dřeva z Brna-Bystrce:

Dub - Quercus sp.	34	zlomků	- 9	objektů
Jasan - Fraxinus sp.	5	"	= 3	objekty
Jilm habrolistý - Ulmus carpiniifolia	3	"	= 1	objekt
Topol neb vrba - Populus ve Salix	1	"	= 1	"

Nálezy z Brna-Bystrce se týkají především stromového patra, ve kterém převládá dub, provázený jilmem habrolistým; na vlhčích místech, podél vodotečí byl jasan, topol, resp. vrba. Nebyly učiněny nálezy z ohnišť a pecí s různorodějším palivovým dřívím.

Poznámky:

1 Např. v přehledu E. Opravil, Die südmährischen Wälder im jüngeren Holozän, Přírodovědecké práce ústavu ČSAV Brno 1967, 1. 69-116.

2 Pravěké dějiny Čech, Praha 1978, p. 328.

3 V. Ložek, Příroda ve čtvrtohorách, Praha 1973.

4 F. Firbas, Spät- und neaiszeitliche Waldgeschichte Mitteleuropas nördlich der Alpen 1, Jena 1949.

5 V. Ložek, o.c.

6 V. Ložkové /o.c. / schématu je to konec atlantiku a začátek epiatlantiku.

Funde von verkohltem Holz aus Brno-Bystrc /Bez. Brno-venkov/. Das verkohlte Holz aus Objekten mit mährischer bemalter Keramik/spätes Neolithikum/ stammt vor allem von Eiche, weniger war Esche, Feldulme und Pappel resp. Weide vertreten. Nach diesen Funden nehmen wir an, dass zu Beginn des Subboreales den Hauptholzbestand in den umliegenden Wäldern immer noch die Eiche bildete.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM SÍDLIŠTĚ KULTURY S MORAVSKOU MALOVANOU
KERAMIKOU A VĚTEŘOVSKÉHO TYPU V HODONICÍCH
/okr. Znojmo/

Jana Rakovská, FF UJEP Brno

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 4/

Na jaře 1977 byly zjištěny porušené pravěké objekty v bývalé Loydově cihelně u Hodonic. Lokalitu znal již J. Palliardi a povrchové sběry a drobné sondáže zde prováděli F. Vildomec, A. Vrbka a V. Vildomec¹. V roce 1977 členové archeologického kroužku při Jihomoravském muzeu ve Znojmě pod dohledem pracovníků muzea prozkoumali 7 objektů věteřovského typu. Protože i v roce 1978 pokračovalo JZD v Hodonicích s těžbou zeminy v hliníku bývalé cihelny, bylo nutno i nadále provádět záchranné akce. Při výzkumu bylo prozkoumáno dalších 26 objektů, z nichž tři /obj. č. 10, 17, 21/ patřily kultuře s moravskou malovanou keramikou a zbývající byly opět věteřovské.

Neolitický materiál není příliš početný, zajímavější je pouze objekt č. 21, v němž byla nalezena téměř celá lidská kostra. Většina věteřovských objektů naproti tomu obsahovala bohatý keramický materiál. Laboratorní zpracování není ještě dokončeno a nelze tedy podrobněji referovat o náplni objektů. Již dnes je však jisté, že při zpracování bude zrekonstruována celá řada keramických tvarů. Vedle běžné keramiky se zde vyskytly i miniaturní nádoby a rovněž drobná i masivní závaží a tzv. náustky. Z dalších předmětů je třeba uvést ještě menší soubor štípané industrie s pilkovou retuší a jediný bronzový předmět - malý bronzový terčík s vybějenou výzdobou. Kostěnou industrii reprezentuje především celá řada šidel a ojedinělý nález navrtané lidské kosti /kloub femuru/.

Z osteologických nálezů stojí za zmínku obj. č. 18, kde vedle značného množství jednotlivých zvířecích kostí byla nalezena i anatomicky uspořádaná kostra, patrně psa. Dalším dokladem pohřbů na věteřovských sídlištích² je zjištění lidské lebky z obj. č. 1, jež byla původně uložena zřejmě ve velké hrncovité nádobě, která byla nalezena poblíž ve střepech. Dnem vzhůru obrácený celý koflík z obj. č. 9 obsahoval zase několik obilek pšenice jednozrnky a dvouzrnky².

Záchranný výzkum bude v letošním roce opět průběžně pokračovat.

Poznámky:

1 K. Tihelka, Moravský věteřovský typ, Študijné zvesti AÚ SAV, Nitra 1962, 59-63.

2 K. Tihelka, Moravský věteřovský typ, PA LI, 1960, 109-112.

3 Za určení obilek děkujeme doc. dr. F. Křhnovi z Vysoké školy zemědělské v Brně.

Rettungsgrabung einer Siedlung der Kultur mit mährischer bemalter Keramik und des Věteřov Types in Hodonice /Bez. Znojmo/. Im Jahre 1977 wurden bei der Förderung der Erden in der ehemaligen Loyda Ziegelei bei Hodonice prähistorische Objekte gestört. Im demselben Jahr untersuchten Mitglieder der archäologischen Interessengemeinschaft am Südmährischen Museum in Znojmo unter Aufsicht von Mitarbeitern des Museums 7 Objekte des Věteřov Types. Im Jahre 1978 setzte die Rettungsgrabung fort, wobei weitere 26 Objekte untersucht wurden, von welchen drei /Obj. 10, 17, 21/ der Kultur mit mährischer bemalter Keramik und die übrigen wiederum dem Věteřov Typus angehörten. Von den neolithischen Objekten war Grube Nr. 21 interessant, in der man ein fast komplettes menschliches Skelett fand. Die Věteřov Objekte gewährten eine reiche Kollektion an keramischem Material, einen kleineren Komplex an Spaltindustrie, eine grössere Menge an Ahlen, eine kleine bronzene Scheibe mit gestanzter Verzierung und den Einzelfund eines angebohrten menschlichen Knochens /Gelenk eines Femurs/. In Objekt 1 hat man einen Menschenschädel festgestellt, in Objekt 18 erschien ein anatomisch gereihtes Hundeskelett und in Objekt 9 fand man Getreidekörner von Einkorn und Emmer.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1978

Vydává	: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor	: akademik Josef Poulík
Redaktoři	: dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady	: dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby	: doc. dr. B. Klíma, A. Malinková, A. Šik
Na titulním listě	: železná motyka ze slovanského sídliště u Palonína
Tisk	: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo	: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis	: 450 kusů - neprodejné